

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/113

Karar No : 1980/175

ÖZET : Politik ve ideolojik saikle işlenen ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunan davaların Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Devacı : K.H.

Sanık : Atilla Murathan

O L A Y : 30.4.1979 günü saat 21.00 sıralarında Trabzon ili Moloz mevki, sahil

kenarında üç kişinin afiş yapıştırırken polisler tarafından görüldüğü, bunlardan birinin 240 adet (Devrimci Halkın Yolu) isimli bildiri ile yakalandığı, öteki iki kişinin kaçması üzerine görevli ve yakınları polislerce takip edildiği, takip sırasında bu kişilerin polislere tabanca ile ateş ederek polislerle karşı koyduğu, bu sırada ateş edenlerden hangisinin tabancasından çıktığı belirlenemeyen kurşunlardan birinin tesadüfen oradan geçmekte olan bir kişiye isabet ederek yaralanmasına yol açtığı, kaçanlardan birinin kimliğinin tesbit edilemediği, ötekinin ise sanık Atilla Murathan olduğunun saptandığı, böylece sanığın adam öldürmeye kalkışma, silahla karşı koyma, izinsiz afiş yapıştırma ve 6136 sayılı yasaya aykırı davranma suçunu işlediği ileri sürülerek Trabzon C.Savcılığı'nca 25.5.1979 günlü iddianame ile eylemine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 52.maddesi yclıyla 62., 448., 463., 31., 33., 40., 258/2., 526/1 ve 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddelerine göre cezalandırılması istemiyle Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır. Bildiri ile yakalanan kişi hakkında da izinsiz bildiri dağıtmak suçundan Trabzon Sulh Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi 22.2.1980 gününde 1979/171-1980/37 sayı ile "suçun sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmesine rağmen, sıkıyönetim ilan nedenlerine ve faaliyetlerine ilişkin, siyasal ve ideolojik saikle işlendiği, bu tür suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı olduğu, Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemleri niteliğinde bulunduğu, bu gibi suçlara bakmanın sıkıyönetim askeri mahkemelerine ait olup, mahkemenin görevi dışında kaldığı" gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Erzincan-~~Erzurum~~-Kars illeri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi: 15.4.1980 gününde, 1980/449 sayı ile "1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesine göre, bu maddede yazılı suçlardan sıkıyönetim ilan nedenlerine ve faaliyetlerine ilişkin olan ve sıkıyönetim bölgesinde işlenen suçlara sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılacağı, aynı yasa'nın 13.maddesine göre de sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı suçlar, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa da bu

mahkemelerin görevli olacağı, oysa sanığa yüklenen suçların sıkıyönetim bölgesi dışında işlendiği ve bu suçun sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmekte olan herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içinde bağlantısı bulunmadığı, bu nedenle davaya bakmanın mahkemenin görevi dışında kaldığı" belirtilerek görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiş ve ilgili belge örneklerini Mahkememiz'e göndererek duruşmayı başka güne ertelemiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özduval, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 9.6.1980 günlü oturumunda, geçici Raportör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın Adli Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Çanıoğlu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Yavuz Öğüt'ün aynı doğrultudaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sanığa atılı suç sıkıyönetim ilanından sonra ve sıkıyönetim bölgesi dışında, Trabzon da işlenmiştir. Bu hale göre, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerinin olaya uygulanabilirliğini incelemek gerekmektedir.

1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesi kural olarak, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin; 1 maddede belirtilen suçlardan, sıkıyönetim ilanına ve faaliyetlerine ilişkin olanları, sıkıyönetim ilanından sonra ve sıkıyönetim altına alınan yerlerde işleyenlerin davalarına bakmakla görevli olduğu hükmünü getirmiş, bu kuralın istisnasına aynı Yasa'nın 13. maddesinde yer verilmiştir. Anılan madde hükmüne göre, sıkıyönetim askeri mahkemeleri; 15. maddede belirlenen ana kuralın dışında sıkıyönetim ilanına neden olan suçları, sıkıyönetim ilanından önce işlemiş olanların ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunan suçları işleyenlerin davalarına; suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlense dahi bakmakla görevlendirilmişlerdir.

Sanığa atılı suç, sıkıyönetim ilanından sonra ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlendiğine göre, öncelikle anılan suçun sıkıyönetim ilanına neden olan suçlardan olup olmadığı, ayrıca sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

Olay, izinsiz afiş yapıştırmakla başlamış ve gelişerek öldürmeye kalkışma, silahla karşı koyma ve 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranma ile sonuçlanmıştır. İzinsiz olarak yapıştırılmak istenen afişin içeriği bilinmemekle beraber sanıkla birlikte olup yakalanan kişiden elde edilen (Devrimci Halkın Yolu) isimli bildiriden, afişin de bu bildiri gibi *

olojik ibareler taşıdığı sonuç çıkarabilir. Bu hali ile olayın ideolojik yönü olduğu gibi sıkıyönetim ilanını gerektiren yaygın şiddet eylemlerinin; yapıştırılan bu tür afişlerle başlayıp geliştiğine ve olayda afiş yapıştırma eylemi sırasında silah kullanıldığına, öldürmeye kalkışıldığına ve silahla karşı koyma eyleminde bulunulduğuna göre, bu olayın da yaygın şiddet eylemlerinin bir parçası ve bu eylemlerin kaynak noktası olduğu böylece ortaya çıkmaktadır. Şu halde sanığa atılı suçlar, sıkıyönetim ilan nedenlerinden olan Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerindedir.

Öte yandan 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi; C.M.U. Kanun 3. maddesindeki irtibat tanımından ayrılmış ve geniş anlamda "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibat"dan söz ederek görevli mahkemeyi belirlemiştir. Bu duruma göre suçun sıkıyönetim ilan edilen yerlerin dışında işlenmesi; 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi uyarınca, suçun sıkıyönetim ilanına neden olan suçlar türünden olması ya da bu suçlarla genel ve ortak amaç içinde işlenmesi koluyla sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmesine engel olamaz. Olayda sanığa atılı suçların, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu ideolojik amaçlı suçlarla genel ve ortak amaç içinde ve 13. maddede belirtilen biçimde bağlantı bulunduğuda açıktır.

Bu nedenle Davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nce yapılan başvurunun reddine karar verilmelidir.

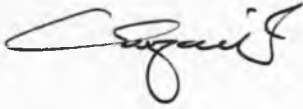
Bu görüş İsmail Oğuz, Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

.../....

SONUC : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde çözülmesi gerektiği-
ne, bu nedenle Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri
Mahkemesi'nin başvurusunun reddine, İsmail Oğuz, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı
oylarıyla ve oyçokluğuyla 9.6.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

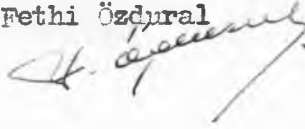
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

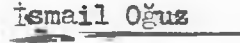
Üye

Fethi Özçural

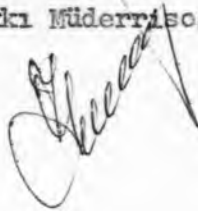
Üye

İsmail Oğuz

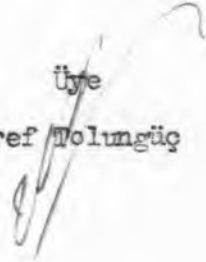
Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Şeref Tolungüç

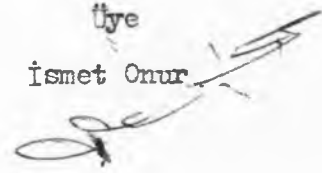
Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

Saniğa isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekir.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13.,14 ve 15 nci maddeleri ile tedvin edilmiştir.Sanıklara isnat olunan suçlar sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara,sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı Kanunun 1728 sayılı Kanunun değişik 13 nci maddesi 2.cümlesinde belirtildiğine ve bu cümlede aynen "...Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumî ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılır " denildiğine nazaran,Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin," Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin el koyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olarak " işlenmiş olması gerekir.

Tetkik konusu fiillerin,sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkaran dava dosyasında bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de mezkûr maddede yerçalan Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince el konulmuş suçla " genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı olması " koşulu gerçekleşmediği gibi herhangi bir bölgede Anayasa'nın 124 nci maddesinde yer alan ve Sıkıyönetim ilân sebeplerini teşkil eden nicelik ve nitelikte bir olayın meydana gelmiş olup olmadığının takdiri ve değerlendirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisince onanması koşuluyla,Bakanlar Kuruluna ait olduğuna göre,sıkıyönetim ilân edilmeyen bir bölgede meydana gelen eylem için, Anayasa'nın 124 nci maddesi gereğince yetkili merciin bu şekilde bir takdir ve kabul hakkını kullanmış olduğu düşünülmemiyeceği ve uygulamada olduğu gibi sıkıyönetim bölgeleri dışında,sıkıyönetim ilân ve sebeplerinin mevcut olduğunun yetkili mercilerce saptanması halinde işbu bölgede de sıkıyönetim ilân edilme cihetine gidilebileceği cihetle,sıkıyönetim ilân edilmeyen bir bölgede işlenen hiçbir suç sıkıyönetim ilânına sebep olan suç olarak kabul edilmez.Bu nedenlerle Sıkıyönetim bölgesi dışında ve sıkıyönetim ilânından sonra işlenen dava konusu fiillere sıkıyönetim Askeri Mahkeme-

Esas NO: 1980/113

lerinde bakılamıyacağı görüşünde olduğundan; uyuşmazlık konusu dava dosyasındaki filleri işlediği iddia olunan sanığın yargılamasının Askeri Yargı yerinde görülmesine ilişkin çoğunluk kararına bu gerekçe ile katılmıyoruz.

Üye

İsmail Oğuz

Üye

Servet Özgün

Üye

İsmet Onur

S/K